

Analiza pochodzenia polskich i francuskich koni arabskich startujących w rajdach długodystansowych

Grażyna Maria Polak

Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Sarego 2, 31-047 Kraków

Celem pracy była analiza rodowodów polskich i francuskich koni startujących w dyscyplinie konnych rajdów długodystansowych (RD), pod kątem występowania wspólnych, polskich przodków rasy arabskiej. W badaniach uwzględniono konie o wysokiej wartości użytkowej, sklasyfikowane na dystansach ≥ 100 km do 2005 roku. Przeprowadzona analiza 68 polskich i 618 francuskich koni wykazała istnienie sześciu wspólnych przodków (założycieli grup rodzinnych), ogierów: Amurath Sahib, Aquinor, Aswan, Comet, Negatiw i Ofir. Pod względem wyników sportowych najliczniej reprezentowana we Francji była grupa ogiera Ofir (189 osobników) i Negatiw (135), a następnie: Amurath Sahib (103), Aquinor (74), Comet (62) i Aswan (51). Także w Polsce najliczniejsza była grupa ogiera Ofir (57), a następnie: Amurath Sahib (37), Aswan (34), Negatiw i Comet (po 32) oraz Aquinor (17).

SŁOWA KLUCZOWE: rajdy długodystansowe / analiza pochodzenia / założyciele grup rodzinnych

Rajdy długodystansowe (RD) są młodą dyscypliną jeździecką, powstałą w USA w latach 50. ubiegłego wieku. Przepisy międzynarodowe definiują ją jako „próbę mającą na celu wykazanie cech szybkości i wytrzymałości koni” [6]. Podobnie jak w innych dyscyplinach, proces doskonalenia populacji odbywa się poprzez ocenę wartości użytkowej, selekcję i odpowiedni dobór.

Ze względu na krótki okres istnienia rajdów, zakres dostępnych informacji pozwalających na prowadzenie badań i ocenę użyteczności jest bardzo skromny. Wielu autorów [5, 6, 9, 15, 16, 17, 18] twierdzi, że największe predyspozycje do RD wykazują konie czystej krwi i półkrwi arabskiej ze względu na cechy fizyczne, a także psychiczne, mające w tym sporcie istotne znaczenie. Dotychczas szczegółowe badania populacji z oszacowaniem parametrów genetycznych przeprowadzili we Francji Richard i Touvais [16]. W Polsce większość prowadzonych prac dotyczyła wydolności oraz oceny parametrów fizjologicznych i zootechnicznych badanych koni [3, 4, 5, 9, 11, 18].

Pierwszą analizę rodowodów części polskiej i francuskiej populacji przeprowadzili Polak i wsp. [13].

Mimo małej popularności tej dyscypliny w Polsce i słabych wyników sportowych, polskie konie arabskie są często wykorzystywane w innych krajach dla podnoszenia wartości użytkowej. Obecnie największe sukcesy sportowe w RD odnoszą konie wyhodowane we Francji, w rodowodach których często występują polscy przodkowie.

Materiał i metody

Przeprowadzona analiza rodowodów polskich i francuskich koni startujących w rajdach długodystansowych dotyczyła całego dostępnego materiału aż do 2005 roku (17 lat startów w Polsce i 30 we Francji). Starano się wykazać różnice w liczebności sklasyfikowanych koni w obu krajach oraz wpływ polskich reproduktorów na hodowlę francuską.

Materiał badawczy stanowiły informacje o pochodzeniu i użytkowości 68 polskich koni sklasyfikowanych na dystansach ≥ 100 km, wybranych z bazy danych dyscypliny rajdów długodystansowych liczącej 854 koni i stworzonej na potrzeby pracy doktorskiej [12]. Drugą grupę stanowiły informacje o pochodzeniu i użytkowości koni francuskich, zawarte we francuskiej bazie danych [19], z której wybrano 618 osobników posiadających polskich przodków i sklasyfikowanych na dystansach ≥ 100 km. Dodatkowo dla koni francuskich, ze względu na dużą liczbę startów, przyjęto kryterium klasyfikacji od 1. do 10. miejsca.

W obu populacjach analiza objęła dystans sześciu pokoleń ze względu na malejące pokrewieństwo w dalszych generacjach, co – jak stwierdza Kownacki [8] – powoduje, że fenotypowe podobieństwo pomiędzy odległym przodkiem i potomkiem jest często teoretyczne. Drugim powodem uwzględnienia sześciu pokoleń był krótki okres istnienia dyscypliny. Rodzice pierwszych osobników mających wyniki użytkowości w rajdach to konie urodzone około 1950 roku, a reproduktory mogące być wspólnymi przodkami to konie urodzone w latach 1930-1955.

Opierając się na wcześniejszych badaniach [13, 16], wzięto pod uwagę konie posiadające w rodowodzie przynajmniej jednego przodka polskiego – założyciela grupy rodzinowej. Za założyciela grupy rodzinowej uznano:

- osobnika urodzonego w Polsce, który przekazał swoim potomkom w kraju lub/i za granicą (w tym przypadku we Francji) predyspozycje do rajdów długodystansowych;
- lub osobnika, który urodził się i funkcjonował za granicą, a jego potomkowie sprowadzeni do Polski pozostawili cenne potomstwo;
- lub osobnika posiadającego polskie „korzenie”, którego linia ze względu na jego wysoką wartość została reintrodukowana do kraju.

Zakładając, że dzielność w rajdach dziedziczy się niezależnie od płci, przyporządkowano grupom rodzinnym zarówno klacze, jak i ogiery o wysokiej wartości użytkowej i/lub hodowlanej oraz ich potomstwo. Dotychczas wartość hodowlana koni rajdowych nie była szacowana metodami statystycznymi, ze względu na zbyt małą liczbę informacji źródłowych (wyników). Dlatego przyjęto, że koń o wysokiej wartości ho-

dowlanej to taki, którego potomstwo zostało sklasyfikowane na dystansie ≥ 100 km. Wspólną cechą dla wszystkich założycieli grup rodzinowych było posiadanie wielu potomków o wysokiej wartości użytkowej lub/i hodowlanej. Ze względu na duże spokrewnienie (zwłaszcza w polskiej populacji), pojedynczy osobnik mógł być przyporządkowany do więcej niż jednej grupy rodzinowej, jeśli założyciel wystąpił do szóstego pokolenia wstecz.

Wyniki i dyskusja

Ocena predyspozycji sportowych koni oraz sposobu przekazywania ich na potomstwo nastręcza wiele problemów, ze względu na trudność zdefiniowania cech użytkowych oraz obiektywnego ich pomiaru. Niektórzy autorzy, np. Richardier i Trebaol [17], twierdzą, że przekazywanie dzielności powiązane jest z płcią i wskazują, że już pierwsi hodowcy koni arabskich – Beduini, cenili bardziej linie żeńskie niż męskie, uważając, że klacze przekazują na potomstwo pożądane cechy. Z podobnym zdaniem można się spotkać również obecnie – według Chmiel [2] dzielność wyścigowa przekazywana jest silniej w liniach żeńskich. Inni autorzy [8, 20] uważają, że linie mają znaczenie głównie historyczne, a ich praktyczne wykorzystanie w hodowli jest znikome. Kownacki [20] twierdzi, że linie krwi trwają 2-3 pokolenia, a następnie zanikają, przez co twierdzenie, że osobniki dziedziczą cechy po odległych przodkach jest mało prawdopodobne. Pruski [14] sugeruje, że należy rozróżnić aspekt formalny i faktyczny, ponieważ często koń wywodzący się w prostej linii od znanego ogiera czy klaczy, a więc formalnie przynależny do danego rodu lub rodziny, w rzeczywistości w niczym danego przodka nie przypomina, a przeciwnie – posiada wiele cech charakterystycznych dla innych (np. matki ojca lub ojca matki). Z tego powodu można przypuszczać, że dotychczasowy podział na linie męskie i żeńskie, w przypadku cech użytkowych nie ma praktycznego znaczenia.

Analiza 286 rodowodów francuskich koni rajdowych [13] pod kątem występowania polskich przodków wykazała, że najczęściej pojawiały się w nich ogiery: Comet (89 razy), Aquinor (73) i Arax (70); klacze Eleonora (79) i Bajdara (72) oraz ich potomkowie: ogiery Baj po Negatiw, Zulus po Palas, Badr Bedur po Comet, Piruet po Probat, Diarex i Alrex po Exelsjor.

Analiza przeprowadzona na podstawie informacji o 68 polskich i 618 francuskich koniach sklasyfikowanych na dystansach ≥ 100 km do 2005 roku wykazała, że za źródło cennych założeń genetycznych można uznać ogiery: Aquinor z rodu Ilderim or. ar. 1894 (ur. 1951 w SK Klemensów); Aswan z rodu Saklawi I or. ar. 1886 (ur. 1958 w hodowli El Zahraa, Egipt); Comet z rodu Kuhailan Afas or. ar. 1930 (ur. 1953 w SK Nowy Dwór); Arax (ur. 1952 w SK Klemensów), synów ogiera Negatiw (ur. 1945 w SK Tiersk, ZSRR) – Baj (ur. 1965) i Giaur (ur. 1970) z rodu Ibrahim or. ar. 1899, synów ogiera Ofir – Witraż (ur. 1949) i Wielki Szlem (ur. 1949) z rodu Kuhailan Hifi or. ar. 1923. Ze względu na pochodzenie po tym samym ojcu ogierów Baj i Giaur oraz Witraż i Wielki Szlem, umieszczono ich w tych samych grupach rodzinowych, odpowiednio ogierów Negatiw i Ofir. Ogier Arax (ur. 1952), sprzedany do ZSRR, posiadał w Polsce

rodzeństwo o wysokiej wartości hodowlanej, dlatego uwzględniony został w grupie rodzinowej ojca – ogiera Amurath Sahib z rodu Bairactor or. ar. 1813. Ustalono występowanie sześciu grup spokrewnionych koni odpowiadających grupom rodzinnym ogierów: Amurath Sahib, Aquinor, Aswan, Comet, Negatiw i Ofir.

Wyniki analizy wskazują, że do roku 2005 najliczniejszą we Francji była grupa rodzinowa ogiera Ofir – licząca 189 koni (tab. 1), następnie ogiera Negatiw – 136 (tab. 2), Amurath Sahib – 103 (tab. 3), Aquinor – 74 (tab. 4), Comet – 63 (tab. 5) i Aswan – 50 (tab. 6).

Tabela 1 – Table 1

Liczba potomstwa ogiera Ofir w kolejnych pokoleniach we Francji
Number of Ofir progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations					
	1	2	3	4	5	6
Ofir	Wielki Szlem	Angara	(1)**	(2)	1* (1)	99 (20)
		Diara Mokka	(1)	(1)	3 (8)	19 (9)
		Alfa	(1)	1 (2)	4	
		Iglica	(2)	1 (1)	3 (1)	1
		Bint Munira	(1)	(1)	(1)	4
		Czort	(5)	(7)	2 (5)	2 (3)
		Czantoria	(1)	(1)	3	
	Witraz	Celebes	(8)	1 (18)	14 (18)	16 (3)
		Ellora	(1)	(3)	(5)	2 (8)
		Elżunia	(1)	(4)	(5)	2 (8)
		Karmir	(1)	(1)	(2)	2 (1)
		Nureddin	(1)	(1)	(1)	1
		Bulgotka	(1)	(1)	8 (2)	(2)
Ogółem 189 (187)	(2)	(13)	(25)	3 (43)	38 (49)	148 (54)
Total						

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 2 – Table 2

Liczba potomstwa ogiera Negatiw w kolejnych pokoleniach we Francji
Number of Negatiw progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations						
	1	2	3	4	5	6	
Negatiw	Diaspora	(1)**	3* (8)	19 (9)	18 (3)		
	Baj	(18)	10 (13)	19	3		
	Zazula	(1)	6 (5)	14			
	Bandos	(8)	(11)	13 (2)	2		
	Giaur	(5)	4 (7)	11			
	Nabor	(1)	(2)	6 (4)	2 (3)		6
Ogółem 136 (92)	(6)	(34)	23 (46)	82	25 (6)	6	
Total							

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 3 – Table 3

Liczba potomstwa ogiera Amurath Sahib w kolejnych pokoleniach we Francji
Number of Amurath Sahib progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations				
	1	2	3	4	5
Amurath Sahib	Arax	Pamiatka	1*	64 (19)**	35 (1)
		Nabeg	(1)		
	Gwarny Eunice	Bogatka	(1)		
		Euben	(1)		
Ogółem 103 (24) Total	(3)	(4)	1 (3)	64 (20)	38 (1)

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 4 – Table 4

Liczba potomstwa ogiera Aquinor w kolejnych pokoleniach we Francji
Number of Aquinor progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations					
	1	2	3	4	5	
Aquinor	Exelsjor	Diarex	3* (8)**	19 (9)	18 (3)	
		Borexia	(2)	(2)	14	
		Forexia	(1)	(5)	7	
		Alrex	1 (2)	4		
		Mexi	1			
	Eleuzis Tryptyk	Partner	(2)	2 (1)	1	
		Parys	(1)	4		
	Ogółem 74 (36) Total	(3)	(7)	5 (16)	29 (17)	40 (3)

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

W Polsce również najliczniejszą była grupa ogiera Ofir – 57 koni (tab. 7), następnie Amurath Sahib – 37 (tab. 8), Aswan – 34 (tab. 9), Comet i Negatiw po 32 (tab. 10 i 11) i Aquinor – 17 (tab. 12).

Duża liczebność potomków ogiera Ofir i Negatiw wynika z faktu, że każdy z ich synów – Witraz i Wielki Szlem oraz Baj i Giaur, posiadał wybitne zdolności przekazy-

Tabela 5 – Table 5

Liczba potomstwa ogiera Comet w kolejnych pokoleniach we Francji
 Number of Comet progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations			
	1	2	3	4
Comet	Pohaniec	(4)**	1* (7)	20
	Badr Bedur	(6)	3 (6)	18
	Elaborat	(7)	3 (6)	7
	Bokata	(1)	(1)	4
	Grójec	(1)	1 (1)	
	Wielka Kometa	(1)	(1)	2
	Arba	(2)	2	
	Bajdak	(1)	1	
	Warta	(1)	1	
Ogółem 63 (55)	(9)	(24)	12 (22)	51
Total				

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 6 – Table 6

Liczba potomstwa ogiera Aswan w kolejnych pokoleniach we Francji
 Number of Aswan progeny in successive generations in France

0	Kolejne pokolenia – Generations					
	1	2	3	4	5	
Aswan	Palas	Zulus	6* (5)**	14		
		Pieczeń	(1)	13		
		Haracz	(2)	4		
		Ernal	(2)	2		
		Gondolier	(1)	2		
		Fajka	(1)	1		
	Parma	Partner	(2)	2 (1)	1	
		Parys	(1)	4		
		Pamir	1			
	Ogółem 50 (16)	(2)	(9)	7 (15)	42 (1)	1
	Total					

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 7 – Table 7

Liczba potomstwa ogiera Ofir w kolejnych pokoleniach w Polsce
 Number of Ofir progeny in successive generations in Poland

Kolejne pokolenia – Generations						
0	1	2	3	4	5	6
Ofir	Witraż	Bandola	(2)**	(9)	11* (6)	8
		Celebes	(6)	2 (7)	8 (2)	1
		Alga	(1)	(1)	2	
		Ellora	(2)	1 (1)	1	
		Nureddin	(1)	(1)	2	
	Wielki Szlem	Gwara	(2)	(4)	7 (1)	1
		Anarchista	(2)	(2)	3	
		Czort	(1)	(2)	3	
		Czardasz	(2)	1 (1)	1	
		Elenai	(1)	(1)	2	
		Elwirena	(1)	(1)	2	
		Musailima	(1)	(1)	1	
Ogółem Total	57 (76) (2)	(12)	(22)	4 (31)	43 (9)	10

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 8 – Table 8

Liczba potomstwa ogiera Amurath Sahib w kolejnych pokoleniach w Polsce
 Number of Amurath Sahib progeny in successive generations in Poland

Kolejne pokolenia – Generations							
0	1	2	3	4	5	6	
Amurath Sahib	Gwarny	Gedymin	(4)**	(5)	4* (1)	2	
		Baløn	6				
		Pasat	(1)	2			
		Albania	2				
		Trema	2				
		Engara	1				
	Bałalajka	Bandola	(2)	(7)	11 (2)	2	
		Arax	Nabeg	(1)	(1)	1	
		Złota Iwa	Zamięć	1 (1)	1		
		Estokada	Estonia	(1)	1		
		Darda	Dar	1			
	Ogółem Total	37 (26) (6)	(11)	13 (10)	4 (13)	16 (3)	4

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 9 – Table 9

Liczba potomstwa ogiera Aswan w kolejnych pokoleniach w Polsce
 Number of Aswan progeny in successive generations in Poland

Kolejne pokolenia – Generations					
0	1	2	3	4	
Aswan	Palas	4* (10)**	12 (6)	8	
	Parma	(3)	4 (3)	4	
	Nella	1			
	Pesnia	(1)	1		
Ogółem 34 (34)	(4)	5 (14)	17 (9)	12	
Total					

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 10 – Table 10

Liczba potomstwa ogiera Comet w kolejnych pokoleniach w Polsce
 Number of Comet progeny in successive generations in Poland

Kolejne pokolenia – Generations						
0	1	2	3	4	5	
Comet	Pohaniec	Probat	(8)**	12* (2)	2	
		Arra	(1)	1		
	Arba	Arbil	6			
	Eunice	Eukaliptus	1 (1)	1		
	Carycyn	Flama	(1)	2		
	Dysputa	Donna	(1)	1		
	Gomora	Gambia	(1)	1		
	Gonagra	Godna	(1)	1		
	Murcja	Murat-Hanum	(1)	1		
	Engracja	Ernal	1			
	Dar	Meridian*				
	Giewont*					
	Ogółem 32 (37)	1 (10)	1 (10)	8 (15)	20 (2)	2
	Total					

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 11 – Table 11

Liczba potomstwa ogiera Negatiw w kolejnych pokoleniach w Polsce
Number of Negatiw progeny in successive generations in Poland

		Kolejne pokolenia – Generations				
0	1	2	3	4	5	
Negatiw	Bandos	(11)**	4* (10)	15 (1)	2	
	Harmonia	(1)	1 (1)	1		
	Diem	(1)	(1)	1		
	Fatina	(2)	3			
	Fabiola	(1)	1			
	Braga	(1)	1			
	Donna	(1)	1			
	Gonagra	(1)	1			
	Cytra	1				
Ogółem 32 (41)	(9)	1 (19)	12 (12)	17 (1)	2	
Total						

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

Tabela 12 – Table 12

Liczba potomstwa ogiera Aquinor w kolejnych pokoleniach w Polsce
Number of Aquinor progeny in successive generations in Poland

		Kolejne pokolenia – Generations					
0	1	2	3	4	5	6	
Aquinor	Exelsjor	Borexia	(1)**	(8)	14* (2)	3	
Ogółem 17 (11)	(1)	(1)	(1)	(8)	14 (2)	3	
Total							

*Konie klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (bez nawiasów) – The horses classified on ≥ 100 km distances (without parenthesis)

**Konie posiadające potomstwo klasyfikowane na dystansach ≥ 100 km (w nawiasach) – The horses with progeny classified on ≥ 100 km distances (in the parenthesis)

wania pożądanych cech na potomstwo, dzięki czemu mógł być uznany za założyciela własnej grupy rodzinowej. W grupie ogiera Amurach Sahib znajduje się Persik (syn og. Arax), który pozostawił ponad 90 potomków sklasyfikowanych na dystansach ≥ 100 km we Francji. W zamieszczonych tabelach zauważa się brak koni startujących w pierwszych dwóch, trzech pokoleniach, a w przypadku grupy rodzinowej ogiera Aquinor (w Polsce) – nawet czterech. Oznacza to, że dzielność ujawniła się po wielu pokoleniach.

We Francji konie z polskim pochodzeniem uzyskiwały wyniki przeważnie w trzecim pokoleniu, a w przypadku grupy Ofira – nawet w czwartym. Nie budzi to jednak wątpliwości, ponieważ polskie konie rozpoczęto wykorzystywać w hodowli koni rajdowych po 1975 roku, tzn. w momencie, kiedy dyscyplina zaczęła się rozwijać. Zauważalny jest także brak wykorzystania w Polsce reproduktorów, które pozostawiły wartościowe potomstwo we Francji, np. w grupie rodzinowej ogiera Ofir (tab. 1 i 7) w obu krajach występuje potomstwo 4 koni, a w Polsce brak jest potomstwa 9 koni występujących we Francji. Dodatkowo w szóstym pokoleniu we Francji pojawia się 148 koni sklasyfikowanych, a w Polsce zaledwie 10. Nigdy nie zostały sprawdzone w polskiej hodowli ogiery Baj, Giaur, Zulus, Badr Bedur i Grójec, uznane we Francji w hodowli państwowej za jedne z najcenniejszych. Grupa rodzinowa ogiera Exelsjor pojawia się tylko ze względu na syna kłaczy Borexia (wyhodowanej w Szwecji) – ogiera Probat, który w Polsce znany jest jako ojciec wyjątkowo urodziwego ogiera Fawor. Nieznane jest natomiast inne potomstwo ogiera Exelsjor – Diarex i Alrex, mające w 100% polskie rodowody, ale urodzone w Szwecji, wykorzystane we Francji w hodowli koni rajdowych i uznane za wybitne.

Zwraca uwagę duża, prawie dziesięciokrotna (68:618) dysproporcja liczebności grup rodzinowych w Polsce i we Francji, wynikająca ze słabego rozwoju rajdów w Polsce, z czym związane są ograniczone możliwości sprawdzenia predyspozycji koni. Dysproporcja powiększa się, jeśli uwzględni się wszystkie konie (nie tylko pierwszych 10) sklasyfikowane we Francji na dystansach ≥ 100 km.

Trudnym wydaje się ustalenie, co spowodowało, że w Polsce występuje tak małe zainteresowanie dyscypliną RD. Prawdopodobnie jest to uwarunkowane zarówno tradycją uprawiania jeździectwa tzw. klasycznego, jak i trudnością wyboru odpowiednich koni. Może być to spowodowane tendencją w hodowli rasy arabskiej, wymuszającą poprawę urody kosztem dzielności. Zwierzęta takie cechuje harmonijna, ale delikatna budowa. Zauważalna jest tendencja do wzrostu drobnokośćistości, wynikająca prawdopodobnie z ograniczonej puli genów występujących w polskiej populacji [7]. Cecha ta jest niepożądana w RD, gdzie poszukuje się koni o mocnej budowie.

Wydaje się, że wymienione przyczyny mogą stanowić przeszkodę w rozwoju dyscypliny rajdów długodystansowych w Polsce. Wpływa na to także poziom polskich zawodników. Mimo to, jak wykazała analiza, polskie konie posiadają wielki potencjał genetyczny, który przy umiejętnym wykorzystaniu i kojarzeniu z obcymi liniami daje bardzo dobre rezultaty użytkowości [1, 10, 17].

PIŚMIENNICTWO

1. BALAKSHIN O., 2005 – Outcross – the introduction of new blond. *Arabian horse Europe* 6, 47-49.
2. CHMIEL K., 2004 – To nie takie proste. *Koń Polski* 4 (239).
3. DĘBECKA K., 1995 – Ocena przygotowania koni do rajdów długodystansowych na podstawie analizy kart weterynaryjnych zawodników. Praca magisterska. SGGW, Warszawa.
4. DĘBECKA K., SZARSKA E., 1997 – Analiza kart weterynaryjnych koni startujących w rajdach długodystansowych. *Medycyna Wet.* 53 (6), 354-358.

5. DOMŻAŁA A., TOMCZYŃSKI R., 2000 – Próba określenia wybranych parametrów zootechnicznych startujących w rajdach długodystansowych koni na osiągnięte przez nie wyniki sportowe. *Zesz. Nauk. Przegł. Hod.* 50, 139-148.
6. Federation Equestre Internationale, 2005 – Endurance Rulebook, 6th edition (www.horsesport.org).
7. GŁAŻEWSKA I., 2004 – Pedigree analysis of Polish Arabian horses based on founder contributions. *Liv. Prod. Sci.* 90, 293-298.
8. KOWNACKI M., 1992 – Polskie konie arabskie czystej krwi. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Kochanowskiego w Kielcach.
9. LEWCZUK D., SZARSKA E., PFEFFER M., 2001 – Results of sports endurance in Poland. 52th Ann. Meeting of EAAP, Budapeszt.
10. NOEL A., RICHARDIER Y., 2001 – Intersocio-economiques et agri-environnementaux de la filiere endurance equestre du berceau Lozere - Aveyron - Gard - Herault. SEBEECC (materiały niepublikowane).
11. PIETRZAK S., BEREZNOWSKA P., 2003 – Influence of long distance ride conditions on the results. 54th Ann. Meeting of EAAP, Rzym.
12. POLAK G., 2006 – Charakterystyka koni startujących w dyscyplinie rajdów długodystansowych w Polsce oraz próba wskazania metod oceny ich użytkowości. Praca doktorska. SGGW, Warszawa.
13. POLAK G., DYBOWSKA J., WIECZOREK M., 2006 – Analiza polskich i francuskich rodowodów koni startujących w rajdach długodystansowych w odniesieniu do wspólnych przodków polskiego pochodzenia. *Roczniki Naukowe PTZ*, T. 1 (2005), supl. 2, 59-68.
14. PRUSKI W., 1983 – Dwa wieki polskiej hodowli koni arabskich 1778-1978 i jej sukcesy na świecie. PWRiL, Warszawa.
15. RESS S., 2004 – Looking at endurance pedigrees. *Arabian horse Europe* 5, 68-71.
16. RICARD A., TOUVAIS M., 2006 – Genetic parameters of endurance races. Station de Génétique Quantitative et Appliquée. INRA.
17. RICHARDIER Y., TREBAOL L., 1995 – L'élevage du cheval d'endurance en France: origine et enjeux. Parc. National des Cevennes.
18. SZARSKA E., 2005 – Ocena młodych koni startujących w dyscyplinie rajdów długodystansowych. *Medycyna Wet.* 61 (4), 448-450.
19. www.endurance&pedigree.fr
20. ZAWADZKA I., 2004 – Krzyżowanie rodów arabskich – błąd czy źródło postępu? *Koń Polski* 4 (239), 14-15.

Grażyna Maria Polak

The pedigree analysis of Arab horses in Poland and France in relation to their endurance predispositions

Summary

The purpose of this study was the analysis of the pedigree of Polish and French endurance horses, which participated in courses before 2005 on distances of 100 km and more. The preliminary study [12] of 286 French horses competing from 1989 to 2003 and 68 Polish horses from 1990 to 2004 indicated six most frequently appearing ancestors: Aquinor, Aswan, Comet, Negatiw

and Ofir. The group of descendents of a founder was defined as the „family group”. The material of this study included 68 Polish horses and 618 French horses taking part in courses before 2005 and had Polish ancestors. The results show the most important founders of family group are the following: in France: Ofir – 189 horses, Negatiw – 136, Amurath Sahib – 103, Aquinor – 74, Comet – 63, Aswan – 50 and in Poland: Ofir – 57, Amurath Sahib – 37, Aswan – 34, Comet and Negatiw – 32, Aquinor – 17.